

عوامل سیاسی و حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی

Political and Legal Factors Influencing Foreign Investment Attraction

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16750561>

احمد صمدی^۱، ذبیح الله وهاب^۲

چکیده

سرمایه گذاری های خارجی از جمله عوامل کلیدی و متنوع در رشد اقتصادی کشورها محسوب می شوند و به طور قابل توجهی تحت تأثیر عوامل سیاسی و حقوقی قرار دارند. این مقاله تحقیقی با تأکید ویژه بر ابعاد سیاسی و حقوقی به بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر جذب سرمایه گذاری های خارجی می پردازد. در ابتدا، نویسندگان به تعریف مفاهیم اصلی مانند سرمایه، سرمایه گذار و سرمایه گذاری پرداخته، سپس، عوامل مختلف تأثیرگذار بر سرمایه گذاری را مورد بررسی قرار داده است. این تحقیق عمدتاً بر تحلیل عوامل سیاسی از جمله ثبات سیاسی و پالیسی های دولتی، و همچنین جنبه های حقوقی مانند نظام حقوقی و قوانین مرتبط با مسائل تجاری تمرکز دارد و نحوه تأثیرگذاری آنها بر تصمیم گیری سرمایه گذاران خارجی را بررسی می کند. یافته های تحقیق نشان می دهد که یک محیط سیاسی و حقوقی باثبات و مساعد می تواند به طور چشمگیری جذب سرمایه گذاری های خارجی را تسهیل کند، درحالی که بی ثباتی و قوانین ناقص یا ضعیف می توانند این فرآیند را تضعیف نمایند. این تحقیق در پی ارائه راهکارهایی برای بهبود فضای جذب سرمایه گذاری خارجی و تسهیل این فرآیند در کشورهای در حال توسعه است. واژگان کلیدی: سرمایه، سرمایه گذار، سرمایه گذاری.

^۱ استاد و رئیس پوهنځی حقوق و علوم سیاسي پوهنتون سلام، 0782526761، Ahamsamadi26@gmail.com، <https://orcid.org/0009-0009-1041-282X> ORCID:

^۲ عضو کادر علمي پوهنځی اقتصاد پوهنتون سلام، 0748380403، zabihullah.w123@gmail.com

مقدمه

بر اساس اهم بودن سرمایه گذاری مستقیم خارجی و تاثیر آن بر رشد اقتصادی و کمبود سرمایه گذاری در کشورها، تحقیق جامع در مورد انواع موانع حقوقی و سیاسی که موجب جلوگیری از ورود سرمایه های خارجی به کشورها می شود، کم تر یافت می شود. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که در صورت عدم تقویه عوامل سیاسی و حقوقی سرمایه گذاری خارجی، فرصت برای جذب سرمایه گذاری خارجی و رشد پایدار اقتصادی و تأمین مالی موسسات و شرکتها از دست می رود. پرسش پژوهش این است که انواع عوامل سیاسی و حقوقی تا چه حد برای رشد سرمایه گذاری خارجی و جذب آندر کشورها موثر محسوب می شوند. دسترسی به بازارهای جهانی در حال حاضر برای هر کشوری امری ضروری و حیاتی است، زیرا به دلیل کمبود منابع و مزیت نسبی کشورها، هیچ کشوری نمیتواند به تنهایی پاسخگوی تمام نیازهای خود باشد. یکی از راه های دستیابی به بازارهای بین المللی، سرمایه گذاری مستقیم خارجی است که با وجود فرصت های سرمایه گذاری بی شمار، سهم افغانستان در این خصوص بسیار ناچیز است.

طرح مسئله

از اهم ترین مسایل برای بهبود زندگی و آسایش اتباع و رشد اقتصادی یک کشور، مطالعه عوامل تاثیر گذار داخلی و خارجی است. این عوامل می تواند خیلی زیاد باشد. نیاز می شود که بصورت منظم و دقیق مورد مطالعه قرار بگیرد. یکی از مسایل بسیار مهم برای کشورها مطالعه عوامل سیاسی و حقوقی برای جذب سرمایه گذاری خارجی می تواند باشد. افغانستان که یکی از کشورهای است که بعد از یک دوره طولانی از جنگ رهایی یافته کماکان یک فرصت مساعد برای پیشرفت مهیا شده است. که با در نظر داشت عوامل داخلی و خارجی زمینه های سرمایه گذاری را مساعد کند. عوامل سیاسی و حقوقی جذب سرمایه گذاری در پهلوی عوامل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی از جمله عوامل است که ضعف آن در افغانستان دیده می شود. با در نظر داشت فرصت ایجاد شده و آینده روشن افغانستان در مجال سرمایه گذاری، نهایت مهم است که چنین عوامل مورد مطالعه قرار بگیرد تا زوایای مختلف آن مطالعه شده به جهت های مختلف پیشنهاد شود که در زمینه های پالیسی سازی و راهکار های جلب سرمایه گذاری تلاش نمایند.

اهمیت و ضرورت تحقیق

از اینکه افغانستان در زمره کشورهای فقیر دنیا محسوب می شود و فقر و بی بضاعتی سالانه به صدها و هزار ها قربانی از جامعه و مردم افغانستان می گیرد. از همین جهت سالانه هزار ها نفر بخاطر مشکلات اقتصادی و فقر از افغانستان به خارج جهت کار و حمایت خانواده خویش مهاجر می شوند. در حالیکه افغانستان دارای منابع سر شار طبیعی، زیر زمینی، نیروی انسانی و موقعیت جغرافیای اقتصادی می باشد. با در نظر داشت همین اهمیت نیاز است که در مورد عوامل سیاسی و حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی بحث صورت بگیرد. تا در نتیجه برای مسئولین امور و جهت های مربوط یاد آوری گردد تا بسیاری از مسایل را در این امر در نظر بگیرند.

اهداف تحقیق

1. تبیین مفاهیم چون سرمایه گذاری و سرمایه گذار و سرمایه گذاری خارجی.
2. سیاسی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی.
3. بررسی عوامل حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی.
4. بررسی مدل نمونه یی سرمایه گذاری خارجی و پیشنهاد برای افغانستان.

سوالات تحقیق

سوال اصلی:

عوامل سیاسی و حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی کدام ها اند؟

سوالات فرعی:

عوامل سیاسی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی کدام ها اند؟

آیا عوامل حقوقی بر جذب سرمایه گذاری خارجی موثریت دارد؟

کدام مودل می تواند برای افغانستان جهت جذب سرمایه گذاری می تواند مفید باشد؟

پیشینه تحقیق

با مطالعه که در این مورد صورت گرفت چنین برداشت می گردد که تا حال پیرامون همین موضوع با مطالعه مورد افغانستان کدام بحث صورت نگرفته و قابل دریافت نیست. اما در کشور های دیگر در مورد نفس نه اما با تفکیک عنوان یک سلسله بحث های در قالب کتب و مقالات وجود دارد از قبیل:

1. فرح پور (1384) در مورد "فقر، فساد و تبعیض موانع توسعه در ایران"
 2. علی مزیکی (1398) در مورد "بررسی اثر ساختار حقوقی و مقررات زدایی برای جذب سرمایه گذاری در ایران"
 3. وحید ریاضی (1398) در مورد "الگوی بومی تأمین امنیت سرمایه گذاری با تأکید بر بعد حقوقی- قضایی"
- از جمله منابع اند که در مورد مسایل حقوقی و سایر عوامل بر مبنای مطالعه موردی کشور ایران بحث نموده است. که در کل به بحث آنها عمومیات عوامل جلب سرمایه گذاری می باشد که در مورد عوامل سیاسی و حقوق کدام بحث ندارد که بتواند برای تحقیق ما مفید و ممد باشد.
- بناء این موضوع از جمله موضوعات جدید و نیاز جامعه افغانستان است که باید در مورد مطالعات صورت بگیرد که برای رشد اقتصادی افغانستان مفید و ممد واقع شود.

روش تحقیق

1. در تحقیق این بحث مختصر از روش تحلیلی توصیفی استفاده بعمل آمده است.
2. نهایت کوشش شده، تا از آوردن عبارت مغلق خود داری نموده و به اسلوب سهل و آسان بحث را آماده نمایم.
3. در تحقیق هذا از هر منبع ایکه استفاده می نمایم در پاورقی آن درج نموده ایم.

موانع تحقیق

1. نبود منابع کافی برای موضوع در افغانستان.
2. عدم تحلیل موضوع توسط علماء و دانشمندان افغانی که وقت و زمان تحقیق را طولانی تر ساخت.

1. کلیات

1-1. **تعریف سرمایه گذاری:** سرمایه گذاری عبارت از بکار انداختن سرمایه مادی یا غیر مادی بشکل پول نقد، کریدت جنس یا خدمات و اشکال دیگر آن (پتنت، حق الاختراع، مارک تجارتي و حق تألیف) در تشبث منظور شده. تشبث منظور شده مطابق قانون سرمایه گذاری خصوصی عبارت از تشبثی که طبق احکام مندرج ماده دوازدهم این قانون (قانون سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی) ثبت گردیده باشد.

2-1. **سرمایه گذاری خارجی:** آنست که بشکل اسعار قابل تبادل آزاد یا بشکل سهم گیری نقدی توسط شخص خارجی، از خارج به کشور منتقل می گردد.

3-1 سرمایه گذار خارجی: شخص خارجی که سرمایه گذاری خارجی را در کشور بکار انداخته باشد یا شخصی که تابعیت غیرافغانی داشته باشد.³

از دیر باز در همه کشور های جهان جذب سرمایه گذاری خارجی از حیاتی ترین عواملی بشمار می آید که بر توسعه اقتصادی و آبادانی و ایجاد اشتغال موثر بوده است. جذب منابع مالی خارجی در انواع و اشکال گوناگون از اولویت های غالب کشور های جهان بوده و به یکی از پیش نیاز های دست یابی به اهداف توسعه ای آن ها بدل شده است. در میان روشهای مختلف تأمین مالی خارجی، روش سرمایه گذاری مستقیم خارجی یکی از کار آمد ترین روشها است. در کنار معایب و اشکال های که به این روش وجود دارد وجود آثار مثبت فراوان آن نظیر دسترسی به بازار های صادراتی جدید، ارتقای سطح رقابت پذیری، اصلاح نظام مدیریتی، تبادل تجربه های اقتصادی روشهای تاثیر گذار هستند.

نارسایی قوانین و مقررات تجاری موجود در افغانستان، پذیرفتن قواعد و قوانین حاکم بر تجارت بین المللی، تفاسیر متفاوت از برخی اصول، نبود قانون اساسی و وجود اختلاف عقیده، از جمله موانع سرمایه گذاری در قالب قرار داد های تجاری در کشور افغانستان به حساب می آید. همچنان عواملی مثل عدم رسمیت شناسی افغانستان و نادیده گرفتن مرکز بین المللی حل اختلافات ناشی از سرمایه گذاری های خارجی، لزوم حل اختلافات میان دولت افغانستان و سرمایه گذار خارجی، ابهام های موجود در متن قانون در خصوص ایراد های حکمیت، منجر به بی اعتمادی سرمایه گذاری خارجی و تاثیر گذاری سوء بر معامله ها و معاهده های بین المللی میشود. لهذا میتوان با برطرف سازی چنین عوامل در قرار داد های تجاری بین المللی میان حقوق سرمایه گذار و کشور میزبان توازن ایجاد کرد.⁴

مطابق ماده ۴ قانون سرمایه گذاری خصوصی، اشخاص داخلی خارجی به استثناء ماده ۵ همین قانون میتوانند در تمام سکتور اقتصادی کشور سرمایه گذاری کنند. سکتور اقتصادی محدود شده توسط قانون عبارت از تولید و فروش اسلحه و مهمات، فعالیت های مالی غیر بانکی، سرمایه گذاری در منابع طبیعی همچنان در موارد ذیل سرمایه گذاری را ممنوع قرار داده است:

1. انکشاف انرژی هستوی

2. تأسیس قمار خانه ها و محلات مشابه

3. تولید مواد مخدر و نشه آور⁵

که بر اساس آن می توان چنین برداشت نمود که برای سرمایه گذار خارجی اجازه سرمایه گذاری بر اساس آن قانون بوده اما صلاحیت آن مطلق نمی باشد.

4-1 عوامل موثر بر سرمایه گذاری

امنیت اقتصادی: وجود امنیت در هر جامعه اولین شرط برای سرمایه گذاری است، زیرا میزان و کیفیت امنیت بر حجم سرمایه گذاری تاثیر فراوان دارد.

نرخ بهره: نرخ بهره بالا موجب میشود که سرمایه گذاری برای واحد های تولیدی گرانتر تمام شود لهذا پایین آمدن نرخ بهره از عوامل اصلی ایجاد انگیزه برای سرمایه گذاری است.

تقاضای مصرف کنندگان: سرمایه گذاری ظرفیت تولید را بالا میبرد ضرورت سرمایه گذاری زمانی است تقاضا بالا برود چون با افزایش تقاضا حجم سرمایه گذاری نیز در یک کشور بالا میرود.

³ وزارت عدلیه، جریده رسمی، قانون سرمایه گذاری خصوصی، مصوب ۱۳۸۴.⁴ آرزو کیانی مجاهد و رحیم باغبان. حقوق سرمایه گذاری خارجی در قرار داد های تجاری بین المللی با نگاهی به قانون تجارت ایران، دور اول، شماره ۲، سال ۱۳۹۹.⁵ وزارت عدلیه، جریده رسمی، قانون سرمایه گذاری خصوصی، سال ۱۳۸۴.

انتظارات: از آنجایی که هدف سرمایه گذاری تولید کالا های بیشتر در آینده است پس سرمایه گذاری بستگی به انتظارات سود آور و شرایط آینده بازار دارد.

بازدهی تولید: هر چه بازدهی تولید بیشتر باشد تمایل به سرمایه گذاری در فعالیت ها افزایش میابد.^۶

روند جذب سرمایه گذاری خارجی در کشور های جهان یکسان نبوده طوریکه کشور های توسعه یافته به مراتب از سرمایه گذاری خارجی بیشتری برخوردار اند. در میان کشور های در حال توسعه نیز کشور های مانند چین، کره و هند توانسته اند سهم نسبتا زیادی از سرمایه گذاران مستقیم خارجی جهانی را جذب نمایند. شناسایی عوامل موثر بر سرمایه گذاری خارجی در یک گستره بین المللی که شامل هر دو گروه کشور های توسعه یافته و در حال توسعه باشد میتواند برای برنامه ریزی و سیاستگذاری کشور هایی که تا کنون نتوانسته اند از این ابزار مهم استفاده مناسبی برای رشد اقتصادی شان بکنند مفید باشد.^۷

عوامل سیاسی و حقوقی:

دقیقا مسایل سیاسی و حقوقی در یک نظام و نوع رویکرد در مسایل سرمایه گذاری دارای تاثیر می باشد. پالیسی ها و برنامه های یک نظام خود در آینده یک کشور تاثیر دارد. سرمایه گذاری خارجی تاثیرات مثبت و منفی خویش را دارد و شاید هم سرمایه گذاران دارای قدرت اقتصادی بزرگ اهداف نادرست و شوم داشته باشند اما جذب سرمایه گذاری با روحیه مثبت و ضرورت مردم افغانستان از اولویتی است بدون راهکار های مناسب و عوامل ذکر شده شاید قابل تحقق باشد.

با وجود عوامل زیاد ما تلاش می نماییم با محوریت عوامل سیاسی و حقوقی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی در افغانستان مسایل را با جزئیات مورد بررسی و مطالعه قرار می دهیم.

۲. عوامل سیاسی موثر بر جذب سرمایه گذاری خارجی

۱. حمایت سرمایه گذاران توسط دولت و و یا کشور متبوع او

هر یک از کشورهای صادر کننده سرمایه و سرمایه پذیر به نحوی ملاحظات خود را در روند سرمایه گذاری خارجی لحاظ می کنند، بدیهی است کشور سرمایه گذار در راستای حفظ منافع و حقوق اتباع خود، سعی بر آن دارد که با توسل به مکانیسم های ممکن و مطلوب در این راستا اقدام کند که از جمله موارد که در این کشورها مورد توجه قرار می گیرد حمایت از جوانب زیر است:

۱-۱. حمایت دیپلماتیک

با وجود اینکه ممکن است تضمینات و تأمین کافی به منظور حفظ حقوق سرمایه گذار توسط کشور سرمایه پذیر ارائه شود، لیکن در هر حال کشور های سرمایه گذاران سعی می کنند با توسل به شیوه های سیاسی و از طریق دیپلماسی بین المللی از اتباع خود حمایت نمایند البته این امر که حمایت دیپلماتیک از سرمایه گذار، باعث دخالت در امور داخلی کشور سرمایه پذیر می شود یا خیر، محل اختلاف است اما به هر حال حق حمایت سیاسی در کلیه نظام های حقوق مورد قبول واقع شده است.^۸

۲-۱. بیمه سرمایه گذاری

از دیگر شیوه هایی که کشور های سرمایه گذار از سرمایه گذاران و شرکت های تابعه خود در هنگام سرمایه گذاری خارجی، حمایت به عمل می آورند آن است که موسسات و یا شرکتهای دولتی، جهت بیمه سرمایه گذاری خارجی تشکیل می شوند و بدینوسیله یک

^۷ دکتر سعید مشیری و سعید کیان پور. عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی، فصلنامه اقتصاد مقداری، (بررسی های اقتصادی سابق)، دوره ۹ شماره ۲ سال ۱۳۹۱.

^۸ آيگناتس زایدل هوهن فلدن، حقوق بین الملل اقتصادی، ترجمه و تحقیق دکتر سید قاسم زمانی، تهران، موسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، ۱۳۸۴، ص ۱۳۹۱.

سیستم بیمه سرمایه گذاری ملی از طریق قوانین داخلی کشور سرمایه گذار ایجاد می شود و از این طریق سرمایه گذاران به انتقال سرمایه خود به کشور های سرمایه پذیر تشویق و هدایت می شوند که این امر خود باعث رونق و حمایت از صنعت آن کشور می شود.^۹

2. شیوه های جذب و حمایت سرمایه گذاری خارجی توسط کشور سرمایه پذیر

آنچه که مهم است اینکه سرمایه گذار خارجی در انتخاب محل سرمایه گذاری از اختیار کامل برخوردار است و اگر زمینه و بستر مناسبی برای حمایت از حقوق اول وجود نداشته باشد، تمایلی به انتقال سرمایه اش نخواهد داشت از این رو، کشورهای سرمایه پذیر باید با توسل به عوامل مختلف، فضای مطلوب و مطمئن مورد نظر سرمایه گذار را فراهم نمایند و در این رهگذر، از هرگونه تشویق و رقابت دریغ نورزند. در واقع ایجاد تمایل در سرمایه گذار خارجی برای جذب سرمایه اش، مستلزم نوعی هنرمندی توأم با تدارک ابزارها و امکانات عملی در راستای تضمین حقوق سرمایه گذار و جلب اطمینان اوست.

پاره ای از این عوامل جنبه غیر حقوقی دارند که از جمله می توان به عوامل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، منابع طبیعی و مواد خام و زیر ساخت های فیزیکی از قبیل راه آهن، بنادر، گمرک ها و راه ها اشاره نمود. بخشی از مولفه های موثر در این امر نیز از جنبه حقوقی قابل مطالعه هستند.

ابتداءً به بررسی زمینه هایی که واجد صبغه غیر حقوقی هستند می پردازیم و ثانیاً زمینه های لازم را از منظر حقوقی مورد پردازش قرار خواهیم داد.

1- بستر سازی مناسب از جوانب غیر حقوقی

1-1-2. وجود امنیت و ثبات سیاسی و دیپلماتیک

این نکته واضح است که تحولات سیاسی و تغییرات حاصله در نظام سیاسی یک کشور، بعضاً موجب بروز مناسبات و شرایط کاملاً متغیر و جدید در صحنه سیاسی داخلی و بین المللی خواهد شد که این امر به نوبه خود مناسبات موجود در سایر زمینه ها را بیشتر تحت تأثیر قرار داده و تغییراتی که توأم با ایجاد مشکلات و مسائل جدید هستند را در پی خواهد داشت.

بدیهی است هر کشور آنگاه قادر به حمایت از سرمایه گذاری خارجی خواهد بود که بدو قادر به حفظ ثبات خود باشد والا چگونه می توان انتظار داشت که چنین کشوری از امکانات کافی برای حمایت از خارجیان و منافع آنها برخوردار باشد.

نمونه بارزی که از این دست آورد می توان ارائه داد، وقوع انقلاب سیاسی ایدئولوژیک جمهوری اسلامی ایران در سال 1357 هـ.ش است. در پی وقوع انقلاب اسلامی در ایران که متعاقب آن جنگ عراق علیه ایران در گرفت، کشور ما حد اقل به مدت یک دهه با نوعی مخاطره و مشکلات جدید در صحنه بین المللی مواجه گردید. بسیاری از سرمایه گذاران خارجی، بویژه شرکت های آمریکایی به عنوان شریک عمده تجاری اقتصادی ایران، صحنه اقتصادی کشور را رها و بسیاری از پروژه های موجود که عمدتاً در سطح ملی و صنایع زیربنایی بودند، به حال خود رها شدند. این بحران پس از اعمال تحریم های مختلف اقتصادی علیه ایران توسط امریکا تشدید شد و نه تنها شرکت های آمریکایی، بلکه عمده شرکت های اروپایی نیز در این ماجرا با امریکا همداستان شده و محدودیت های موجود را برای ایران بیشتر نمودند.

تلاش در جهت انزوای ایران در صحنه بین المللی توسط امریکا از جمله عواملی است که باعث گردیده تا فضایی نا مطمئن برای سرمایه گذاران خارجی در ایران ترسیم شود. و اکنون که پس از سال ها، بهانه فقدان قانون مناسب در زمینه سرمایه گذاری با تصویب قانون جلب و تشویق سرمایه گذاری خارجی در ایران تا حدودی مرتفع گردیده است، عملاً تغییر مشهود و قابل توجهی در زمینه حضور سرمایه گذاران خارجی در ایران ملاحظه نمی شود. و حضور سرمایه گذاران خارجی اصولاً با حزم و احتیاط بسیار و سرعت کند صورت می گیرد.

^۹. منوچهر بختیاری، مبانی و روش های حقوقی حمایت از سرمایه گذاری های تجاری اقتصادی بین المللی، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی، ص 44-45.

نظرسنجی صورت گرفته از سوی سرمایه‌گذاران در شرکت‌های چندملیتی نشان می‌دهد که پایداری سیاسی و امنیت همراه با یک محیط حقوقی و نظامی پایدار، مهم‌ترین ویژگی‌هایی هستند که مدیران اجرایی در شرکت‌های چندملیتی در نظر می‌گیرند پیش از اینکه سرمایه را در یک پروژه جدید سرمایه‌گذاری کنند. این مسائل به اندازه‌ای بیشتر از نرخ مالیات کم و هزینه‌های نیروی کار مورد توجه قرار می‌گیرند.

تشویع سرمایه‌گذاری ممکن است به جذب *FDI* کمک کند، اما معمولاً تنها در مواقعی که سرمایه‌گذاران در میان مکان‌های مشابه برای ایجاد محلی جدید برای صادرات خود تردید دارند مؤثر هستند. وقتی سرمایه‌گذاری به دنبال دسترسی به بازار داخلی یا استخراج منابع طبیعی است، این تشویق‌ها به طور کلی مؤثر نیستند.¹⁰

2-1-2 کاهش فساد و ریسک سیاسی

این شاخص تقریبی از هزینه مبادلات ناشی از فساد و ریسک سیاسی است که با استفاده از ترکیبی از رشوه‌خواری ادارت دولتی باز پرداخت‌های خرید‌های عمومی اختلال در بودجه عمومی اختلال تغییر در حکومت و تلاش‌های مبارزه با فساد محاسبه می‌شود. فساد ضمن افزایش هزینه تجارتی فرایند گرفتن مجوزهای تجارتی لازم برای عملیات در اقتصاد میزبان را افزایش می‌دهد لهذا انتظار می‌رود که علامت آن در رگرسیون منفی باشد.

و باعث می‌شود که سرمایه‌گذاران از سرمایه‌گذاری دلسرد شوند و حتی در کشور که دارای چنین وضعیت باشد منصرف شوند.¹¹

2-3-1 کاهش ریسک حکمرانی

حکمرانان و بزرگان سیاسی افغانستان کوشش نمایند بیشتر از اینکه به سرنگونی نظام و اصول و داشته‌های نظام فکر نمایند تلاش نمایند به اصلاح نظام فکر نمایند. و برای هر جهتی که حاکم می‌شود نیاز است که اساس و داشته‌های خوب نظام قبلی را حفظ نماید.

برای همه‌ی مردم نیاز است که فکر سرنگونی و تغییر مطلق یک سیستم نظام را از برانند. و باید درک نمایند که نظام با افراد در رأس قدرت، هردو متفاوت اند. نظام مال مردم است و افراد ممکن در حال تغییر باشند. تلاش شود که در دولت‌ها از آن ناحیه که برای شان ضرر متصور است و ممکن تشویش‌های را برای تاجران و سرمایه‌گذاران مساعد می‌کنند به حد اقل برسانند.

برای بهتر شدن آینده افغانستان کم کردن ریسک حکمرانی به نفع نظام و طبقه حاکم است و نیاز است که طبقه حاکم خطرهای احتمالی حتی ناچیز را جدی گرفته و آن چالش را به فرصت و قوت برای نظام و آینده سیاسی خویش تبدیل کنند. امروزه دولت‌های وجود دارند که توسط یک خانواده و یک شخص به شکل میراثی رهبری می‌شود از اینکه ریسک و خطرات در برابر حاکمیت خویش را کم کرده اند باعث شده که حتی به مرکز تجارت جهانی تبدیل شود که نمونه بارز آن می‌توانیم به حکومت شاهی دبی و قطر منحیث مثال اشاره نماییم.

اما حکومت امارت اسلامی در افغانستان کدام حکومت شخصی و خانوادگی نیست بلکه یک حکومت شورا محور بر اساس تنوع قومی است. می‌تواند در این عرصه موفق بدرخشد و آینده درخشانی را در جهت کاهش ریسک پیرامون در نظر بگیرد.

2-3-1 تلاش برای مدیریت روابط خارجی برای به رسمیت شناسی

بر اساس مصاحبه‌های که با یکتعداد از اساتید و شخصیت‌های علمی کشور صورت گرفت در نتیجه ایشان به این عامل تاکید داشتند که خود در عرصه جلب و جذب سرمایه‌گذاری خارجی نقش اساسی دارد.

¹⁰ <https://www.worldbank.org/en/topic/competitiveness/publication/global-investment-competitiveness-report>

¹¹ دکتر سعید مشیری و سعید کیان پور، عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، فصلنامه اقتصاد مقداری، دوره ۹ شماره ۲ سال ۱۳۹۱.

بنظر صاحب نظران؛ یکی از موارد مهم برای جلب سرمایه گذاری سرمایه گذاران قضیه روابط بین المللی و قضیه به رسمیت شناسی حکومت موجود افغانستان است. تا زمانیکه از دید سیاسی به این مشکل راه حل اساسی و بنیادی در نظر گرفته نشود شاید که عوامل دیگر موثریت چندانی برای پیشرفت افغانستان و جلب سرمایه گذاری داشته باشد.

نیاز شدید احساس می شود که الویت اولی و مهم امارت اسلامی افغانستان همین باشد که بتواند با دیپلماسی فعال و موثر و ایجاد فضای اعتماد فرصت به رسمیت شناسی حکومت خویش را مساعد نماید.

موانع ایکه در سر راه این مسئله قرار دارد امید است برداشته شود موارد که بسیار کمک می کند می تواند بر آن اشاره کرد:

1. تدوین قانون اساسی که بتواند تمامی حقوق و وجایب اتباع را طوریکه شریعت اسلامی بیان می نماید تسجیل نماید. این مسئله کمک خواهد نمود تا فرصت را مساعد نماید طوریکه جامعه بین المللی اطمینان پیدا نمایند. که مردم افغانستان و حکومت جدید تعهد دو جانبه بر اساس یک سند الزامی دارند. از اینکه این وثیقه وجود ندارد شاید دشواری ها را بیشتر نماید.
2. سیاست خارجی تدوین شده بر اساس روابط مسالمت آمیز متکی به روحیه همزیستی مسالمت آمیز در سطح بین الملل.
3. مراجعه به نظریات عامه و ایجاد ساختار های مشروع با قناعت عام مردم .

4. زمینه سازی برای مذاکره با جناح های سیاسی مخالف و کاهش مخالفت ها و ایجاد محوریت بر اساس اتفاق ملی. و موارد دیگر که بتواند وجهه بین المللی افغانستان را دو باره اعاده نماید نه آنگونه که گروه های مخالف چهره نادرست و ناکام را ارائه می کنند.

و این راهکار می تواند برای آینده اقتصادی و تجاری افغانستان مفید و ممد واقع شود.

4-1-2. شرایط اجتماعی موثر در زمینه حضور سرمایه گذاران خارجی

پوشیده نیست که اختلاف سلیقه و تعارض فرهنگی موجود بین سرمایه گذاران خارجی که عموماً از کشورهای توسعه یافته هستند، از جهاتی ممکن است با مبانی فرهنگی موجود در کشورهای سرمایه پذیر که عمدتاً جزء کشورهای توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته هستند در تعارض باشد و در عمل باعث ایجاد مشکلات و مسائلی برای هردو گروه سرمایه گذار و سرمایه پذیر گردد. شرایط اجتماعی حاکم بر هر جامعه ای متأثر از عوامل مختلفی است، بویژه جامعه افغانستان که اصولاً ملهم از مبانی عقیدتی و دینی اسلامی و عادات و سنن و فرهنگ خاص و سنتی است.

ناتوانی و عدم امکان سرمایه گذاران خارجی در تطبیق روحیات و اخلاقیات خویش با مبانی اجتماعی حاکم بر جامعه افغانی و عدم تحمل رفتار یا کردار و روحیات آنها توسط کسانی که حضور خارجیان را توأم با نوعی بد بینی می داند و تصور ذهنی و سابقه شکل گرفته در فکر بعضی شهروندان که " سرمایه گذار خارجی، عامل استعمار و وسیله سلطه بیگانه است" قطعاً باعث خواهد شد که سرمایه گذار خارجی با نوعی تردید و دودلی به انتقال سرمایه اش به افغانستان فکر کند.

مردم افغانستان ذاتاً مهربان و مهمان دوست هستند. اگر در جهت تأمین منابع کشور دست از برخی بیگانه ستیزی های بی مورد بر داشته شود می توان فاصله فرهنگی را تا حدودی کاهش داد و هزینه های روانی ورود و اقامت بیگانگان در کشور را به حد اقل رساند.

امروزه بر خی بیگانگان در افغانستان به لحاظ عدم تطبیق خود با موازین و شعار اسلامی ممکن است احساس آزادی و آسایش مورد نظر خویش را نکنند. با وجودیکه اسلام در روابط تجارتی انعطاف دارد و کدام مشکلی ندارد. دسترسی به مسکن مناسب، دسترسی به خدمات صحتی، درمانی، دسترسی به انواع تفریحات و سرگرمی های مجاز، برخورداری از آب و هوای مناسب و طبیعت زیبا به طور غیر مستقیم از طریق تسهیل در جذب مدیران و کارکنان خارجی به کشور میزبان، موجب تسهیل در کسب و کار می شود.

باید بپذیریم که جهانی شدن اقتصاد و گسترش ارتباطات، گسترش و تبادل فرهنگ ها را باعث می شود و در جهان متمدن امروزی، ملل متمدن باید بتوانند از طریق مسالمت آمیز و در کنار یکدیگر زندگی و کار کنند. پس لازم است که با در نظر گرفتن مولفه های اجتماعی مورد بحث در جهت تقویت عوامل مزبور برای جذب سرمایه های خارجی بکوشیم.

خاصاً در کشور فقیر و جنگ زده چون افغانستان که مردم آن سخت رنج می برند نیاز است که دولت در مورد توجه لازم را نماید تا مردم از حالات درد آور به سوی پیشرفت سوق دهند.

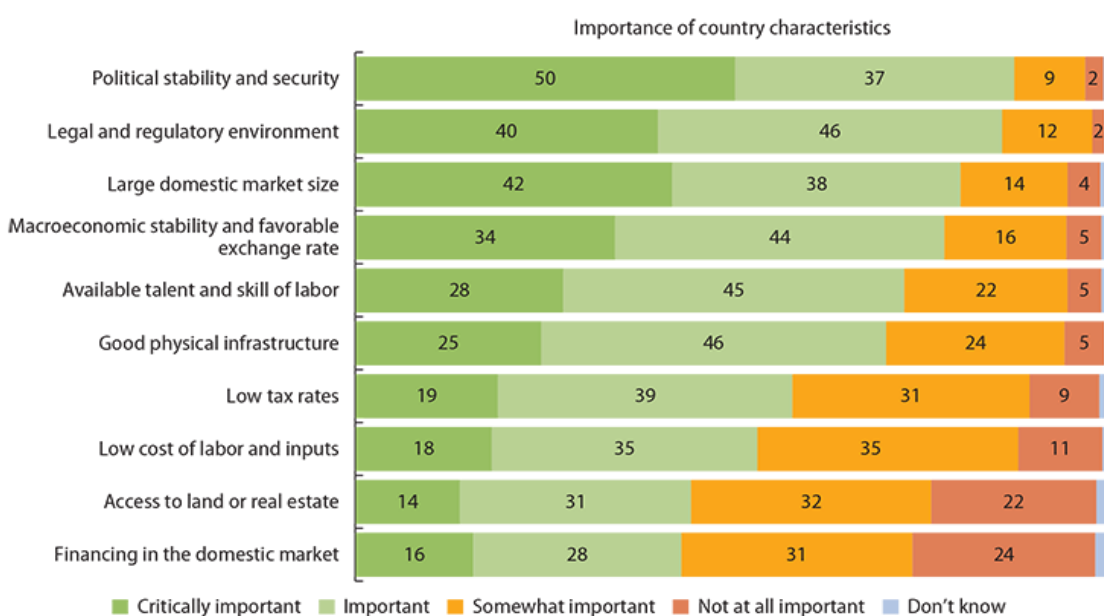
نمونه از جدول که بانک جهانی در یک مورد عوامل مختلف بیان نموده است بشکل نمونه این اینجا آورده شده است که بیانگر اهمیت عوامل فوق است:¹²

2-2- تدابیر حقوقی در جهت جلب سرمایه گذاری خارجی

2-2-1. تسوید و تصویب قوانین و لوائح مناسب و منطبق با معیار های بین المللی

در هر زمینه ای که نگریسته شود، لازم است چارچوب حقوقی معقول و مناسبی که تضمین کننده ساختار، عملکرد و آثار عمل و یا فعالیت در آن زمینه باشد، ترسیم گردد.

سرمایه گذاری خارجی از این مقوله مستثنا نبوده و ضرورت تدوین قوانین متناسب با نیاز روز بر کسی پوشیده نیست. این قوانین باید به بهترین وجه ممکن حامی حقوق سرمایه گذار باشد تا در پرتو آن احساس امنیت و اشتیاق کند.

در بسیاری کشور ها برای جلب و جذب سرمایه گذاری و تسریع و تشویق سرمایه گذاران دولت ها کوشش می کنند تا از این طریق اطمینان خاطر به تاجران ایجاد کنند.

در افغانستان بعد از تاسیس حکومت

جمهوریت ما یک قانون

داشتیم به نام قانون سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی که آن هم چندان بروز شده و موثر نبود که بتواند قناعت سرمایه گذاران را جلب کند.

در این راستا، صرف وجود قانون سرمایه گذاری خارجی هر چند به بهترین وجه تدوین و تصویب شده باشد و از جنبه فنی، حقوقی و اقتصادی مطلوب باشد هرگز کافی نخواهد بود بلکه وقتی صحبت از قانون مناسب و منطبق با استاندارد های بین المللی پیش آید، وجود و یا تدوین قوانین لازم در سایر مقولات مربوط به مسائل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و... نیز انکار ناپذیر می نماید. در قوانین جدید سرمایه گذاری در جوامع در حال توسعه، سمت و سوی قوانین مزبور عموماً به سوی آزاد سازی نظام سرمایه گذاری است. در این نظام حتی الامکان سعی بر آن است که مقررات زائد و دست و پا گیر حذف شود و استفاده از استاندارد های در حد بالا در زمینه سرمایه گذاری خارجی گسترش یابد. به طور مثال می توان به کشورهای آسیای جنوب شرقی (سنگاپور، مالزی، تایوان) و

¹² <https://www.worldbank.org/en/topic/competitiveness/publication/global-investment-competitiveness-report>

موفقیت چشمگیر آنها در این زمینه اشاره نمود. در این راستا به برخی از مکانیسم های قانونی مناسب برای تضمین سرمایه گذاران خارجی اشاره می شود:

1-2-2. ورود سرمایه و استقرار مالکیت

کوشش شود در مورد ورود سرمایه مقررات و طرزالعمل های مناسب پیش بینی شود و اگر نه بسا گران خواهد بود که سرمایه گذاران تشویق به سرمایه گذاری در کشور ما شوند.

در اکثر کشور ها خاصاً در کشور ایران در این زمینه در قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاران خارجی تلاش صورت گرفته که در مورد وضاحت درست و مناسب ارایه گردد.

طوری باید در نظر گرفته شود که تشریفات زیاد پیچیده و مبهم نباشد و آسان طی مراحل شده و از مالکیت آنها در آینده پیشتیبانی و حمایت صورت گیرد.

2-1-2-2. آسان سازی روش های انتقال سود و سرمایه به خارج

آنچه مسلم است، اینکه در هر کشوری متناسب با سیاست های اصولی خود، نظام پولی مشخص را طراحی و بدان عمل می نماید. سیاست پولی یک کشور معمولاً در راستای کنترل سرمایه هاست و معمولاً توأم با محدودیت ها و قیودی است که مانع از آزادی کامل دارنده سرمایه در نقل و انتقال سرمایه اش می باشد. گرچه شرکت های فراملیتی به واسطه امتیازات و قابلیت های ویژه خود، کمتر با مشکل جدی در این زمینه مواجه هستند، لیکن باید پذیرفت که آن دسته از کشور هایی که در مسیر توسعه قدم بر می دارند ناگزیرند تا ابزار سرمایه گذاری خارجی را فراهم کنند و در این راستا علی رغم نیاز شدید به ارز خارجی، کنترل خود را کمتر و خفیف تر نمایند.

و این امر خود نشانه تغییر دیدگاه این کشور ها مقررات مربوط به سرمایه گذاری مجدد سود در سایر بخش های اقتصادی و تجاری، از شدت وحدت قدیم برخوردار نیستند.¹³

با توجه به فلسفه وجودی سرمایه گذاری خارجی که اصولاً و عموماً مبتنی بر سود جویی است و با عنایت به اینکه سرمایه گذار خارجی تصمیم ندارد تا ابد در کشور سرمایه پذیر باقی بماند، مقررات حاکم باید متضمن اعطای تسهیلاتی از این حیث باشد. که در این موارد تا حال فکر نکنم کدام سند قانونی مشخصی از حکومت های پیشین و حتی موجود در دسترس باشد. در مورد قانون سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی در افغانستان کدام مسئله ملاحظه نشد.

2-1-2-3. ممنوعیت سلب مالکیت و یا پرداخت غرامات عادلانه

طوریکه قبلاً یاد آوری نمودیم که مخاطرات احتمالی ناشی از نابسامانی های سیاسی، از عمده نگرانی های سرمایه گذاران خارجی است. این مخاطرات که عموماً غیر تجاری هستند، خطر جدی برای سرمایه گذار خارجی محسوب می شود بنابر این سیاست کشور ها در جهت رفع این نگرانی و تشویق سرمایه گذاری خارجی، مختلف است.

عده از کشور ها اصولاً هر گونه سلب مالکیت از سرمایه گذار خارجی را ممنوع کرده اند و اجازه سلب مالکیت یا ملی کردن اموال بیگانگان را تحت هیچ شرایطی نمی دهند. برای نمونه می توان به قانون سرمایه گذاری خارجی ویتنام در این دسته از کشور ها اشاره کرد. عده دیگر از کشور ها، اصولاً ملی کردن را حق لاینفک دولت می دانند و اساساً بر این عقیده اند که دولت در مصادره سرمایه های خارجی و ملی کردن اموال و سرمایه ها آزاد است لیکن بر این عقیده اند که در این مورد دولت سرمایه پذیر مکلف به جبران خسارت عادلانه ای است که در این رهگذر به سرمایه گذار خارجی وراد آمده است.

¹³ دکتر بهروز اخلاقی، سخنی در باره آینده سرمایه گذاری خارجی در ایران، بررسی اجمالی علل و موانع پیشرفت، نشریه دانشکده حقوق و علوم سیاسی، بهار 1379، ص

که در افغانستان مهم است که دولت مدرن چنین مسئله را جدی در نظر بگیرند. چون برای جلب سرمایه گذار خیلی ها موثر است. تا اطمینان خاطر آنان تقویت یابد و برای سرمایه گذاری هر سرمایه گذاری دل خوش نمایند.

2-2-4. امکان توسل به حکمیت برای حل و فصل اختلاف

"می دانیم که شیوه های رسیدگی و حل اختلاف نسبت به یک موضوع متعدد است. ممکن است با توسل به یک مرجع قضایی و از طریق محاکمات مقرر در محکمه، به اختلاف حادث رسیدگی شود و یا با توسل به یک مرجع شبه قضایی و در قالب نهاد حکمیت به موضوع رسیدگی شود و نیز ممکن است با استفاده از یک روش غیر قضایی مانند میانجی گری، اختلاف مطروحه حل و فصل شود. توسل به حکمیت آن هم از نوع بین المللی، بهترین روشی است که باعث حصول اطمینان بیشتر سرمایه گذاران خارجی شده و به عنوان یک مولفه موثر در نهایت باعث جذب هرچه بیشتر و بهتر سرمایه های خارجی خواهد شد."¹⁴

دلیل این امر واضح است: اصولاً خارجیان به دادگاه های ملی مستقر در کشور سرمایه پذیر و نحوه دادرسی آنها و حقوقی که از حیث شکلی و ماهوی به تشخیص این دادگاه ها قابل اعمال تشخیص می شود اعتماد ندارند. و نفع و مصلحت خویش را در توسل به یک داوری بین المللی می دانند.

بسیاری از کشور های در این مورد دست به تصویب قوانین متعدد در عرصه قانون حکمیت و میانجیگری و حتی قانون حکمیت تجاری بین المللی زده اند که قانون اخیر الذکر در روشنی قانون نمونه آنسیترا ل تدوین شده است. که همه به مراجع حکمیت بین المللی از قبیل اکسید، دیوان بین المللی حکمیت و اتاق تجارت بین المللی اشاره دارد.

ما در افغانستان خوشبختانه دارای سیستم قضایی هستیم اما سیستم قضایی ما تا حالا بر روش کلاسیک و متون کلاسیک است که پاسخگوی نیاز سرمایه گذاران خارجی نیست که دل خوش نمایند. کدر های قضایی در محاکم تجاری افغانستان در حد اکثریت آشنایی با قوانین و معاهدات بین المللی ندارند.

در دوران جمهوریت در افغانستان ما قانون اصول محاکمات تجاری داشتیم که دارای نواقصی بود اما برای فعلا در محاکم تجاری کدام اصولنامه مشخصی نیست که خود باعث سرگردانی و سردرگمی شده است.

و همچنان می توان تذکر داد در افغانستان از گذشته تا حال کدام قانون حکمیت بین المللی وجود ندارد که خود باعث ضعف روحیه سرمایه گذاری در افغانستان شده و اگر در مورد توجه صورت نگیرد شاید ما به پیشرفت برسیم. و بتوانیم سرمایه گذاری های میلیونی را جلب کنیم که محال خواهد بود.

2-2-5 در نظر گرفتن امتیازات و از بین بردن موانع در زمینه های پرداخت مالیات و حقوق گمرکی

طوری که اشاره نمودیم که ایجاد رغبت در سرمایه گذاری خارجی به انحای مختلف باید به عمل آید و از جمله مواردی که در این انگیزش موثر است، آنکه سرمایه گذار خارجی از پرداخت مالیات به طور کامل و یا برای مدت زمان مشخص معاف شود. یا در زمینه مسائل گمرکی و حقوق و عوارض قانونی مربوطه، امتیازاتی به وی اعطا شود. مسلم است که اگر مالیات سنگین باشد، سرمایه گذار خارجی از انتقال سرمایه اش به کشور سرمایه پذیر و لو آنکه سرمایه گذاری دارای بازدهی بالا باشد، امتناع می کند و دلیل این امر نیز روشن است: سرمایه گذاران بیشتر به درآمد حاصل از سرمایه گذاری بعد از کسر مالیات توجه می کنند تا به در آمد مطلق، لذا اختلاف در سطح مالیات بر درآمد ممکن از انتقال سرمایه به کشوری که در آن بازدهی و سود سرمایه گذاری بیشتر است جلوگیری کند. در افغانستان متأسفانه برای اتباع خارجی مالیات زیادی در نظر گرفته شده است تنها امتیاز در قانون سرمایه گذاری در ماده 24 همانا قضیه صادرات از افغانستان است که در کل برای همه مساعد است. اما نیاز احساس می شود که در مورد توجه صورت گیرد تا میزان مالیات مناسب طوریکه بتواند زمینه جلب و جذب سرمایه گذاری های سودمند را مساعد کند.

¹⁴. کلایو ام. اشمیتوف، حقوق تجارت بین الملل، ج 1، ترجمه دکتر بهروز اخلاقی، تهران، انتشارات سمت، 1387، ص 507.

نفس سرمایه گذاری های خارجی باعث افزایش ارزش پولی، افزایش سطح اشتغال و کنترل قیمت ها می گردد و دهها مفاد دیگر را به دنبال خواهد داشت.

2-2-2. نهاد های حقوقی توانمند و متخصص در جهت ارائه خدمات عادلانه و مطلوب رسیدگی به اختلافات

تا وقتی که فضای مقرر بر روابط تعهداتی دو جهت، صمیمانه است و هردو جناح در جهت تحقق خواسته های قرار دادی گام بر می دارند، مشکل خاصی در اجرای تعهدات طرفین وجود ندارد لیکن یکی از دغدغه های طبیعی هر طرف قرار داد، آن است که طرف مقابل تعهدات خویش را نقض و قانون مقرر بر رابطه خویش را زیر پا نماید.¹⁵

امروزه اکثر متأسفانه جهت های سرمایه گذار در تلاش اند تا از دستگاه ها و نهاد های قضایی و حقوقیکشورها دست بکشند و روی بیاورند به مجال های حکمیت بین المللی که این خود یک تشویش بزرگ در عرصه نهاد های متذکره و سرمایه گذاران است. شاید دلیل اصلی کندی کار و یا عدم رعایت اصل بی طرفی باشد.

در کشور ما افغانستان متأسفانه کندی زیاد در سیستم محاکماتی وجود دارد حتی برای وکلای مدافع از آنجایی که باید ارزش قایل باشند در ادارات عدلی و قضایی قایل نیستند.

عدم موجودیت اصول محاکمات تجارتي در نظام موجود خود یک مشکل بسیار بزرگی است که باعث پراکنده گی و طولانه شدن محکمه شده است.

نیاز دیده می شود که یک بار به مراجعین محاکم سری زده شود و از تاجران پرسیده شود که ماجرایی اصلی مایه التیام شده و راه حل زود تر روی دست گرفته شود.

3- کشور سنگاپور با لا ترین جذب سرمایه گذاری خارجی

یکی از کشورهایی که در جذب سرمایه گذاری خارجی و توسعه اقتصادی توانسته است مواردی را که اشاره کردید را مراعات کند و پیشرفت کند، کشور سنگاپور است .

سنگاپور یکی از کشورهای آسیایی است که در طول چند دهه گذشته توانسته است از یک جزیره کوچک با منابع محدود به یکی از مراکز مالی و تجاری برجسته جهان تبدیل شود. این کشور با اعمال سیاست های سازماندهی شده و اجرای قوانین و مقررات کارآمد، استقرار نظام حقوقی قوی، و ایجاد زیرساخت های حمل و نقل توسعه یافته، محیطی مطمئن و مستقر را برای سرمایه گذاران خارجی فراهم کرده است.

در زمینه قوانین و مقررات، سنگاپور به عنوان یکی از کشورهای با حقوق مالکیت قوی شناخته می شود. همچنین، سیاست های مالی و مالیاتی پایدار و معقول، بازار آزاد، و ایجاد نظام بانکی پیشرفته، این کشور را برای سرمایه گذاران جذاب کرده است.

سنگاپور نیز در زمینه زیرساخت های حمل و نقل بسیار پیشرفته است. بنادر مدرن، فرودگاه بین المللی بزرگ و شبکه حمل و نقل عمومی کارآمد، به سرمایه گذاران امکان دسترسی آسان به بازارهای منطقه و جهانی را می دهد.

با این تلاش ها، سنگاپور توانسته است به عنوان یکی از قطب های سرمایه گذاری خارجی در آسیا شناخته شود و جذابیت زیادی برای سرمایه گذاران آنترناسیونال داشته باشد.

سنگاپور یک اقتصاد با درآمد سرانه بالا است که در سال 2023 به میزان 70,810 دلار آمریکا درآمد ملی ناخالص در هر نفر دارد. این کشور یکی از محیط های تنظیمی دوستانه تجارتي برای کارآفرینان محلی را در جهان فراهم می کند و در رده بندی اقتصادهای رقابتی برتر جهان قرار دارد.

¹⁵. فرهاد امام، حقوق سرمایه گذاری های خارجی در ایران، تهران، نشر یلدا، 1373، ص 76.

در دهه‌های پس از استقلال، سنگاپور به سرعت از یک کشور با درآمد کم به یک کشور با درآمد بالا تبدیل شد. رشد *GDP* در این شهر-دولت در میان بالاترین سطوح جهان قرار گرفت، با میانگین حدود ۷ درصد از زمان استقلال و بیش از ۹.۲ درصد در ۲۵ سال اول.

بعد از صنعتی شدن سریع در دهه ۱۹۶۰، تولید به عنوان محرک اصلی رشد در سنگاپور ظاهر شد. در اوایل دهه ۱۹۷۰، سنگاپور به تمام اشتغال رسید و ده سال بعد به عنوان یکی از اقتصادهای صنعتی نوظهور آسیا به کره جنوبی، هنگ کنگ و تایوان پیوست. بخش‌های تولیدی و خدمات همچنان دو پایه اصلی اقتصاد با ارزش افزوده بالای سنگاپور هستند.

رشد کلی اقتصاد سنگاپور در سال ۲۰۲۳ ۱.۱ درصد بود. بخش ساخت و ساز (با رشد ۵.۲ درصد نسبت به سال قبل) رشد در بخش‌های تولید کننده کالا را به سرعت عمده راند، که به دلیل گسترش پروژه‌های دولتی و خصوصی رخ داد. بخش خدمات نیز رشد گسترده‌ای را نشان داد، به ویژه در بخش مسکن (با رشد ۱۲.۱ درصد نسبت به سال قبل) و اطلاعات و ارتباطات (با رشد ۵.۷ درصد نسبت به سال قبل) که به دلیل ورود بازدیدکنندگان بین‌المللی و تقاضای قوی برای خدمات میزبانی داده، به دست آمد. رشد اقتصادی در سال ۲۰۲۴ با انتظار حداقلی بوده و دولت بازه‌ای را در حدود ۱.۰ تا ۳.۰ درصد پیش بینی می‌کند.

در فبروری ۲۰۲۱، سنگاپور "برنامه سبز سنگاپور ۲۰۳۰" را راه‌اندازی کرد، که یک جنبش کلی برای پیشبرد برنامه ملی توسعه پایدار سنگاپور است. این برنامه سنگاپور یک اقتصاد با درآمد سرانه بالا است که در سال ۲۰۲۳ به میزان ۷۰,۸۱۰ دلار آمریکا درآمد ملی ناخالص در هر نفر دارد. این کشور یکی از محیط‌های تنظیمی دوستانه تجاری برای کارآفرینان محلی است و در رده‌بندی اقتصادهای رقابتی برتر جهان قرار دارد^{۱۶}.

در دهه‌های پس از استقلال، سنگاپور به سرعت از کشوری با درآمد کم به کشوری با درآمد بالا تبدیل شد. رشد *GDP* در این شهر-دولت در میان بالاترین سطوح جهان بوده است، با میانگین حدود ۷ درصد از زمان استقلال و بیش از ۹.۲ درصد در ۲۵ سال اول. صنعتی‌سازی نقش مهمی در رشد سنگاپور داشته است و تولید برای این کشور به عنوان محرک اصلی رشد شناخته می‌شود. در اوایل دهه ۱۹۷۰، سنگاپور به تمامی نیروی کار نیاز خود رسید و ده سال بعد به عنوان یکی از اقتصادهای صنعتی نوظهور آسیا همراه با هنگ کنگ، کره جنوبی و تایوان، چین به شمار می‌رفت. هنوز هم بخش‌های تولید و خدمات پایه اقتصاد با ارزش افزوده بالای سنگاپور هستند.

در سال ۲۰۲۳، رشد کل اقتصاد سنگاپور ۱.۱ درصد بوده است. بخش ساخت و ساز با رشد ۵.۲ درصد نسبت به سال قبل، بالاترین رشد را در بین بخش‌های تولیدی داشته و این رشد به دلیل گسترش پروژه‌های دولتی و خصوصی رخ داده است. همچنین، بخش خدمات نیز با رشد گسترده‌ای، به ویژه در بخش مسکن با رشد ۱۲.۱ درصد نسبت به سال قبل و بخش اطلاعات و ارتباطات با رشد ۵.۷ درصد نسبت به سال قبل، به دست آمده است.

عوامل سیاسی مهمی که به توانمندی سنگاپور در تبدیل شدن به یک اقتصاد با درآمد بالا کمک کرده‌اند عبارتند از: استقرار سیاست‌های پایدار و پیشرو: دولت سنگاپور با اجرای سیاست‌های پایدار و پیشرو، از جمله سیاست‌های اقتصاد باز، توسعه صنعت خدمات، ترویج تجارت بین‌المللی، حفاظت از حقوق مالکیت فکری، و تسهیلات مالی و بانکی، برای جذب سرمایه‌گذاری و توسعه اقتصاد کشور تلاش کرده است.

حکمرانی شفاف و کم‌فساد: سنگاپور با تأکید بر حکمرانی شفاف و کم‌فساد، ایجاد محیطی پایدار برای کسب‌وکار و سرمایه‌گذاری فراهم کرده است. سیاست‌های مبارزه با فساد و ایجاد سیستم قضایی قوی، به سنگاپور اعتماد سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را جلب کرده است.

¹⁶ <https://www.worldbank.org/en/country/singapore/overview>

توجه به آموزش و توسعه مهارت‌ها: سنگاپور با تأکید بر آموزش و توسعه مهارت‌ها، بستری پایه را برای رشد و توسعه اقتصادی فراهم کرده است. سیاست‌های آموزشی جامع و برنامه‌های توسعه مهارتی، به شهروندان سنگاپور امکان می‌دهد تا در صنایع با ارزش افزوده بالا و فناوریانه فعالیت کنند.

توجه به رونق بخش خدمات: دولت سنگاپور به توسعه بخش خدمات، از جمله بانکداری، بیمه، حمل و نقل، گردشگری، فناوری اطلاعات و ارتباطات، و بورس، توجه ویژه‌ای داشته است. این بخش با ارزش افزوده بالا و نقش مهمی در اقتصاد سنگاپور، به توانمندی اقتصادی کشور کمک کرده است.

سیاست‌های جذب سرمایه‌گذاری خارجی: سنگاپور با سیاست‌های دوستانه تجاری و تسهیلات برای سرمایه‌گذاران خارجی، به جذب سرمایه‌گذاری خارجی در کشور توجه کرده است. این سرمایه‌گذاری‌ها منجر به ایجاد شغل و افزایش درآمد ملی شده است.¹⁷ توازن بین دولت و بازار: سنگاپور با توازن مناسب بین نقش دولت و بازار، اقتصادی پایدار و پویا را ایجاد کرده است. دولت در تمورد نیاز اندازه‌گیری و تنظیم سیاست‌ها و قوانین اقتصادی مداخله می‌کند، اما به بازار نیز اجازه می‌دهد تا به طور آزاد به فعالیت خود ادامه دهد.

سنگاپور به عنوان یکی از مقاصد سرمایه‌گذاری جذاب شناخته می‌شود به دلایل حقوقی که به رشد سرمایه‌گذاری در این کشور کمک می‌کنند. این عوامل حقوقی شامل موارد زیر است:

حفاظت حقوق مالکیت: سنگاپور یک سیستم قوی حقوقی دارد که حقوق مالکیت را به طور جدی حفظ می‌کند. این شامل حمایت از حقوق مالکیت فکری، حقوق تجاری، حقوق ملکی و حقوق عقدی است. این حفاظت از حقوق مالکیت می‌تواند به سرمایه‌گذاران اعتماد بیشتری در مورد حفظ حقوق خود در سنگاپور بدهد.

استقرار آسان: سنگاپور فرآیندهای سریع و آسان برای تاسیس و ثبت شرکت‌ها را فراهم می‌کند. این شامل ایجاد یک نظام تجارت الکترونیکی و فرآیندهای ساده برای دریافت مجوزها و مجوزهای کسب و کار است. این استقرار آسان می‌تواند به سرمایه‌گذاران کمک کند تا به سرعت و بدون مشکلات زیادی در سنگاپور کسب و کار خود را تاسیس کنند.

پایداری سیاسی و اقتصادی: سنگاپور یک کشور پایدار سیاسی و اقتصادی است که بر پایه قوانین و مقررات شفاف و پایدار عمل می‌کند. این پایداری سیاسی و اقتصادی باعث اعتماد سرمایه‌گذاران در بازار سنگاپور می‌شود. این کشور به عنوان یکی از پیشروهای منطقه در جذب سرمایه‌گذاری خارجی شناخته می‌شود.

ساختار مالی قوی: سنگاپور دارای ساختار مالی پایدار و پیشرفته است که شامل بانک‌های قوی، بازار سرمایه پویا و سیستم مالی مبتنی بر قوانین و مقررات بین‌المللی است. این ساختار مالی قوی می‌تواند به سرمایه‌گذاران کمک کند تا به منابع مالی مناسب دسترسی پیدا کنند و در معاملات مالی بهبود قابل توجهی را تجربه کنند.

مالیات مزایای جذاب: سنگاپور سیستم مالیاتی مزایایی برای سرمایه‌گذاران ارائه می‌دهد، از جمله مالیات کم بر درآمد شرکت‌ها، مالیات کم بر سرمایه‌گذاری خارجی.¹⁸

نتیجه‌گیری

برای کار آمد و موثر شدن نظام سرمایه‌گذاری خارجی نیاز است که با موافقت کشور های پیشرفته و در حال توسعه و یا کم تر توسعه یافته از قبیل کشور های جهان سوم با در نظر گرفتن تمامی ملحوظات سیاسی و حقوقی و توأم با تأمین یک فضای سیاسی مطمئن و با ثبات، حد اقل در مورد سرمایه‌گذاری خارجی، یک راهکار جهانی اتخاذ شود و در این راه بر کشور های سرمایه پذیر است که به

¹⁷ <https://www.mfa.gov.sg/Overseas-Mission/Paris/About-Singapore/Trade--Investment>

¹⁸ <https://www.investopedia.com/articles/active-trading/070715/why-singapore-great-place-invest.asp>

عنوا ابزار توسعه و پیشرفت خود به تأمین بستر مناسب و مطمئن در جنبه های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی اقدام نمایند. این امر به عهده اقتصاد دانان، حقوقدانان، جامعه شناسان، سیاستمداران است و به نظر می رسد استفاده از یک دیپلماسی قوی و با درایت و یک سیاست اقتصادی روشن و شفاف در اولویت باشد.

1. سرمایه گذاری خارجی تاثیرات مثبت و منفی خویش را دارد و شاید هم سرمایه گذاران دارای قدرت اقتصادی بزرگ اهداف نادرست و شوم داشته باشند اما جلب سرمایه گذاری با روحیه مثبت و ضرورت مردم افغانستان از اولویت است بدون راهکار ها و عوامل ذکر شده شاید قابل تحقق باشد.
2. اعتماد سازی برای جلب سرمایه گذاری از جمله مسایل مهم است که مستقیم به پالیسی ها و قواعد و مقررات وضع شده برای آینده سرمایه گذاری نقش مستقیم دارد.
3. متأسفانه در کشور ما تاحال یک قانون بروز شده و معیاری در عرصه سرمایه گذاری و قانون حکمیت بین المللی برای تجار و سرمایه گذاران بین المللی وجود ندارد که بتواند اطمینان خاطر برای تاجرانو سرمایه گذاران ایجاد نماید.
4. بهترین نمونه از جلب و جذب سرمایه گذاری، در میان کشور های آسیایی می توان از کشور سنگاپور نام برد که با مدیریت عوامل سیاسی و حقوقی توانسته است سرمایه گذاری های زیادی جلب و جذب نماید.

پیشنهادهات

1. اهمیت سایر عوامل و میزان تاثیر گذاری بالای آنها بر جذب سرمایه گذاری از جمله مواردی است که باید به آن ها توجه ویژه کرد و تنها بعد اقتصادی پاسخگو نخواهد بود. در نتیجه به محققین آینده پیشنهاد می شود ابعاد دیگری شامل بعد سیاسی، اداری- مدیریتی، اجتماعی- فرهنگی، بین المللی و ... در اتخاذ جذب سرمایه گذاری نباید از نظر دور داشت.
2. در خصوص حقوق مالکیت در قوانین و مقررات به خصوص قوانین ناظر بر جذب سرمایه های خارجی و نیز قوانین ورشکستگی و پرداخت دیون، اصلاحات لازم دیده شده و به صورت جدی برای اجرای دقیق قانون تدبیر شود.
3. اولویت بندی مولفه های بعد حقوقی- قضایی به ترتیب: تضمین حقوق مالکیت در مرتبه اول و کیفیت قوانین ناظر بر سرمایه گذاری، حاکمیت قانون، اعمال قانون و کیفیت عملکرد قضایی در مرتبه دوم و ضمانت اجرای قرارداد ها در رتبه سوم است.
4. از اینکه در کشور ما تاحال یک قانون بروز شده و معیاری در عرصه سرمایه گذاری و قانون حکمیت بین المللی برای تجار و سرمایه گذاران بین المللی وجود ندارد که بتواند اطمینان خاطر برای تاجرانو سرمایه گذاران ایجاد نماید.

منابع

1. اعظم کاظمی، مجید بیک، الهام هادیان، فاطمه حکیمی. شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی با استفاده از تکنیک *TOPSIS*، فصلنامه سیاستهای مالی و اقتصادی سال اول شماره ۴ زمستان ۱۳۹۲.
2. آرزو کیانی مجاهد، رحیم باغبان، اندیشه حقوقی، دوره اول، خزان ۱۳۹۹، شماره ۲.
3. حقوق تجارت.
4. دکتر سعید مشیری و سعید کیان پور. عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی، فصلنامه اقتصاد مقداری، (بررسی های اقتصادی سابق) دوره ۹ شماره ۲ تابستان ۱۳۹۱.
5. صادق رنجبر، مهدی رستمی، سید سجاد پادام دانشگاه علامه طباطبایی. بررسی عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی *FDI* در صنعت نفت و گاز ایران، ماهنامه علمی، شماره ۱۲۳، سال ۱۳۹۴.
6. فریال مستوفی، اصلاح ساختاری برای جذب سرمایه خارجی. شماره روزنامه ۵۵۳۰، دنیای اقتصاد ۱۴۰۱.
7. وزارت عدلیه، جریده رسمی، قانون سرمایه گذاری خصوصی، مصوب ۱۳۸۴.

8. وزارت معادن و پترولیوم، رهنمود سرمایه گذاران. معلومات در مورد قوانین و طرز العمل های ضروری جهت حمایت از سرمایه گذاری در افغانستان، عقرب ۱۳۹۴.

9. <https://www.mfa.gov.sg/Overseas-Mission/Paris/About-Singapore/Trade--Investment>

10. <https://www.investopedia.com/articles/active-trading/070715/why-singapore-great-place-invest.asp>